

Sotsiaalmajandusanalüüs

Sirje Pädam

Üllas Ehrlich

Tea Nõmmann, SEI Tallinn

Keskkonnaökonomika õppetool

23.09.2015



TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
MAJANDUSTEADUSKOND

Sissejuhatus

- Sotsiaal-majandusliku analüüsi eesmärk on hinnata meetmete kasutuselevõtu võimalikku mõju ühiskonnale.
- Sotsiaal-majanduslik analüüs on teostatud üksnes nendele meetmetele, mis on peale konsulteerimist uute meetmete nimekirjas.
- Kokku on hinnatud 21 meedet (3 meetme valideerimine on pooleli).

Meetod

- Kvalitatiivne hindamine (multikriteeriumanalüüs).
- Sarnast meetodit soovitatakse õigusaktide ja arengukavade mõjude hindamisel (Justiitsministeerium ja Riigikantselei 2012).
- Multikriteeriumanalüüsi on kasutatud ka teiste riikide merestrategie meetmekavade sotsiaal-majanduslikus analüüsis (Rootsi, Soome).
- Analüüsi alusena on koostatud hindamiskriteeriumid. Täiendavalt on kasutatud projekti väljundeid:
 - Mõjususe hindamine sihi saavutamisel,
 - Avaliku sektori kulude väljaselgitamine.

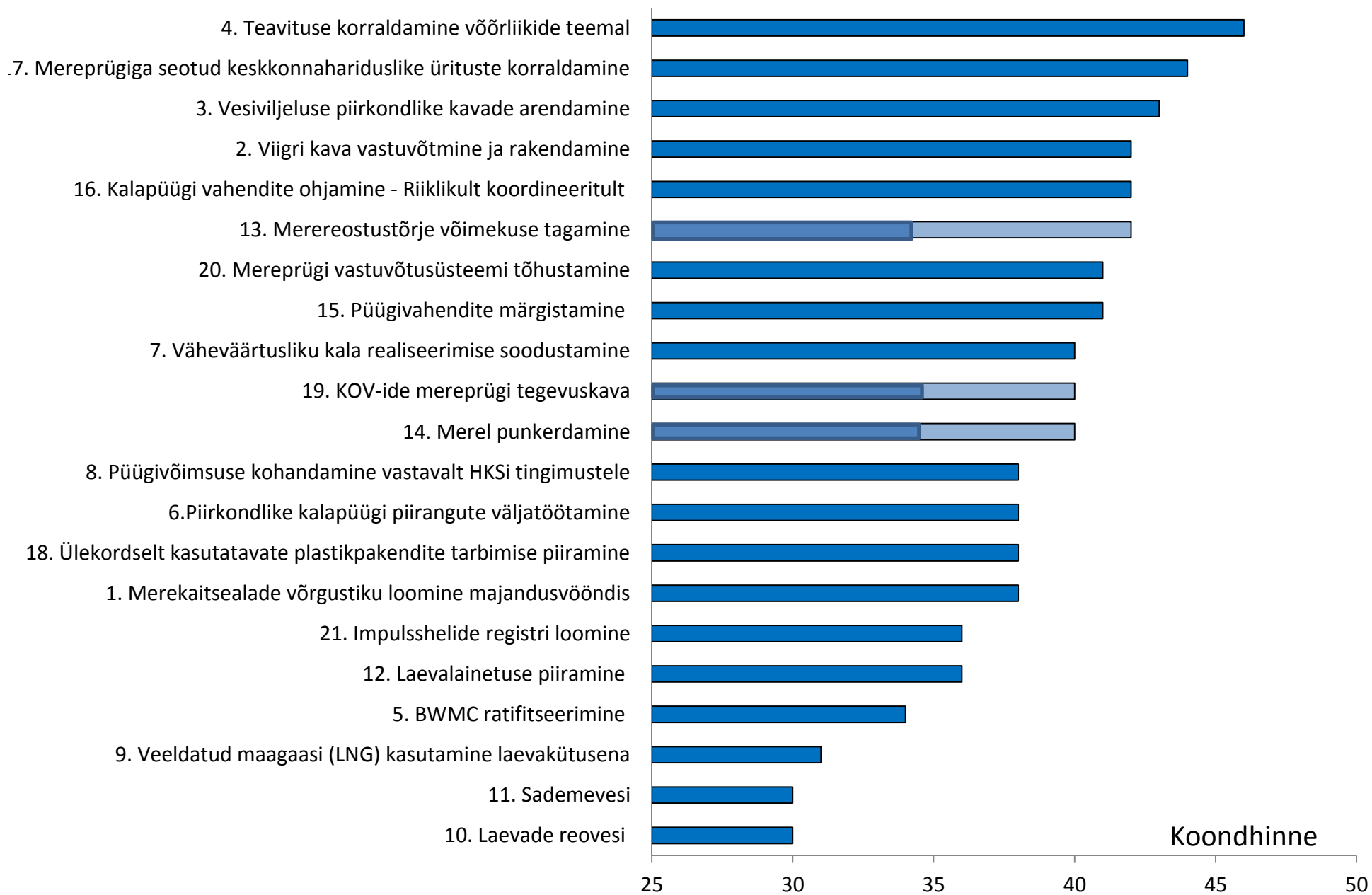
Hindamiskriteerium	Alakriteerium	Skaala
1. Tegevuse mõju suurus erinevatele rühmadele	1a. Elanikud	"5" suur positiivne mõju; "4" positiivne mõju; "3" mõju puudub või neutraalne; "2" negatiivne mõju; "1" suur negatiivne mõju
	1b. Ettevõtted	
	1c. Riik	
	1d. KOV-id	
2. Tegevuse mõjud, sh kaasmõjud erinevatele valdkondadele	2a. Sotsiaal	
	2b. Majandus	
	2c. Keskkond	
3. Rakendamise keerukus		"5" rakendamine väga lihtne; "4" rakendamine lihtne; "3" rakendamise keerukus keskmine; "2" rakendamine keerukas; "1" rakendamine väga keerukas
4. Meetme mõjususe sihi saavutamisel, mere ekspertide hinnang		Skaala 1-3-5; "5" - suur mõju (algne 5-7); "3" - mõjutab keskmiselt (algne 3-4); "1" - ei mõjuta (algne 1-2)
5. Meetme mõju avaldumise aeg sihi saavutamisel		"5" - järgmise 5.a jooksul; "3" - järgmise 6-10.a jooksul; "1" - mõju avaldub pikema aja jooksul (nt peale 10.a)
6. Tegevuse vastuvõetavus avalikkuse poolt		"5" - ühiskond soosib; "3" - ühiskond on neutraalne; "1" - ühiskond ei soosi
7. Tegevuse kulukus (avaliku sektori otsesed kulud)		"5" - väga väike kulu (kuni 5'000 €); "4" - 5'001-50'000 €; "3" - keskm. kulukus 50tuh-200tuh €; "2" - suured 200tuh-1milj €; "1" - väga suured, üle 1 milj €

Väljavõtte analüüsist I

	A	E	F	G	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W
1	Uue meetme number	Meetme nimetus		Uue meetme klassifikatsioon	Sihtrühm	1. Tegevuse mõju suurus erinevatele rühmadele					2. Tegevuse mõjud, sh kaasmõjud erinevatele valdkondadele (sotsiaalne, majanduslik ja keskkond)			
2	Nr	Tekst	UU ED 2a	klassifikatsioon	Mis rühmadelt eeldatakse tegevuse muutumist?	Elanikud	Ettevõtted	Riik	KOV-id	Vaba kommentaar:	Sotsiaalvaldkond	Majandusvaldkond	Keskkond	Vaba kommentaar:
3	1	2	3	4	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
4						*5* suur positiivne mõju; *4* positiivne mõju; *3* mõju puudub või neutraalne; *2* negatiivne mõju; *1* suur negatiivne mõju					*5* suur positiivne mõju; *4* positiivne mõju; *3* mõju puudub või neutraalne; *2* negatiivne mõju; *1* suur negatiivne mõju			
5	1	Merekaitsealade võrgustiku loomine majandusvööndis	2A	Administratiivne	Kutselised kalurid	3	2	3	3	Mõju avaldub väga piiratud territooriumil	3	3	4	võimalik marginaalne mõju töökohtadele
6	2	Viigri kava vastuvõtmine ja rakendamine	2A	Administratiivne	Kalurid, turistid ja tuuleparkide rajajad	2	2	3	3	Mõju kalandusele ja veeturimisele	2	3	4	võimalik mõju töökohtadele
7	3	Vesiviljeluse piirkondlike kavade arendamine	2A	Informatiivne	Vesiviljeluse ettevõtted	3	3	3	3	Mõju merevesiviljelusele (+, -, 0) sõltub soovitatud tegevuste arhisest tasuvusest	3	3	4	Potentsiaal luua uusi töökohti, mõju ulatus sõltub konkreetest
8	4	Teavituse korraldamine võõrliikide teemal	2A	Informatiivne	Töõndus- ja harrastuskalurid, vesiviljelus, looduskaitse, laeva- ja veesõidukite	4	3	3	3	Praktiline mõju kalandusele ja laevandusele on tõenäoliselt väike, kuid inimeste teadlikkus	3	3	4	Majandusvaldkonnale väga väike mõju.
9	5	Rahvusvahelise ballastvee konventsiooni (BWMC) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine läbi osaluse plaanitavas	2A	Administratiivne	Laevandus	3	1	2	3	Pistelised kontrollid, ballastvee analüüsid ja laevaomnikele investeringud	3	2	4	Suuremad kulud laevandusele. Kuna konventsioon on
10	6	Piirkondlike kalapüügi piirangute väljatöötamine	2A	Administratiivne	Töõndus- ja harrastuskalurid	4	2	3	3	Mõju piirkondades kus viiakse sisse piirangud	2	3	4	mõju töökohtadele

Väljavõtte analüüsist II

X5												
	A	X	Y	Z	AA	AB	AC	AD	AE	AF	AG	AH
1	Uue meetme number	3. Rakendamise keerukus (kui keerukas on tegevuse rakendamine ja töös hoidmine (nt admin tööd))		4. Meetme mõjusid sihi saavutamisel, mere eksperdid	5. Meetme mõju avaldumise aeg sihi saavutamisel		6. Tegevuse vastuvõetavus avalikkuse poolt		7. Tegevuse kulukus			Koond-hinnang
2	Nr	Hinnang	Vaba kommentaar keerukuse kohta:	Hinnang	Hinnang	Vaba kommentaar	Hinnang	Vaba kommentaar	Hinnang	Kulud, tuhande €	Vaba kommentaar:	kokku
3	1	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
4		*5* rakendamine väga lihtne; *4* rakendamine lihtne; *3* rakendamise keerukus keskmine; *2* rakendamine keerukas; *1* rakendamine väga keerukas		Skaala 1-3-5; 1-ei mõjuta (1-2), 3-mõjutab keskmiselt (3-4), 5-suur mõju (5-7)	5 - järgmise 5 a jooksul, 3 - järgmise 6-10 a jooksul, 1 - mõju avaldub pikema aja jooksul (nt peale 10 a)		5 - ühiskond soosib, 3 - ühiskond on neutraalne, 1 - ühiskond ei soosi		5 - väga väike kulu (kuni 5'000 eur); 4 - 5'001-50'000 eur; 3 - keskmine kulukus 50tuh-200tuh eur; 2 - suured 200tuh-1milj eur; 1 - väga suured, üle 1 milj eur			=12+13+14+15+17+18+19+21+23+24+26+28
5	1	4	Erinevalt maismaa kaitsealadest puudub konflikt eraomandiga	5	3	Väheneb koormus merekeskkonnale, tulemus avaldub pikema aja jooksul	3		2	500		38
6	2	4	Eel töö on juba ära tehtud	5	5	Viigri populatsiooni seisundi paranemine	5		4	0		42
7	3	4		5	5	Eeldusel, et käitumine muutub soovitud suunas	5		2	377		43
8	4	5	Teavituskamapaania läbi viimine on võrdlemisi lihtne	5	5	Eeldusel, et käitumine muutub soovitud suunas	5		3	98		46
9	5	2	Rakendamine eeldab kontrollide läbiviimist ja proovide analüüsi. Eestil	5	5	Ratifitseerimisel hõlmab konventsioon kõiki aluseid.	3	Kuigi laevandus on vastu, toetab üldsus võõrliikide leviku	1	1 384		34
10	6	2	Töömahukas. Rakendamine eeldab kalapopulatsioonide analüüsi ja järelvalvet.	5	5	Aitab koos kalapopulatsioonide taastumisele	3	kutselised kalurid ei soosi, parandab harrastuskalastajate	2	363		38
	7		Eel töö on juba ära tehtud			Eeldusel, et tegevus on sihtselt						

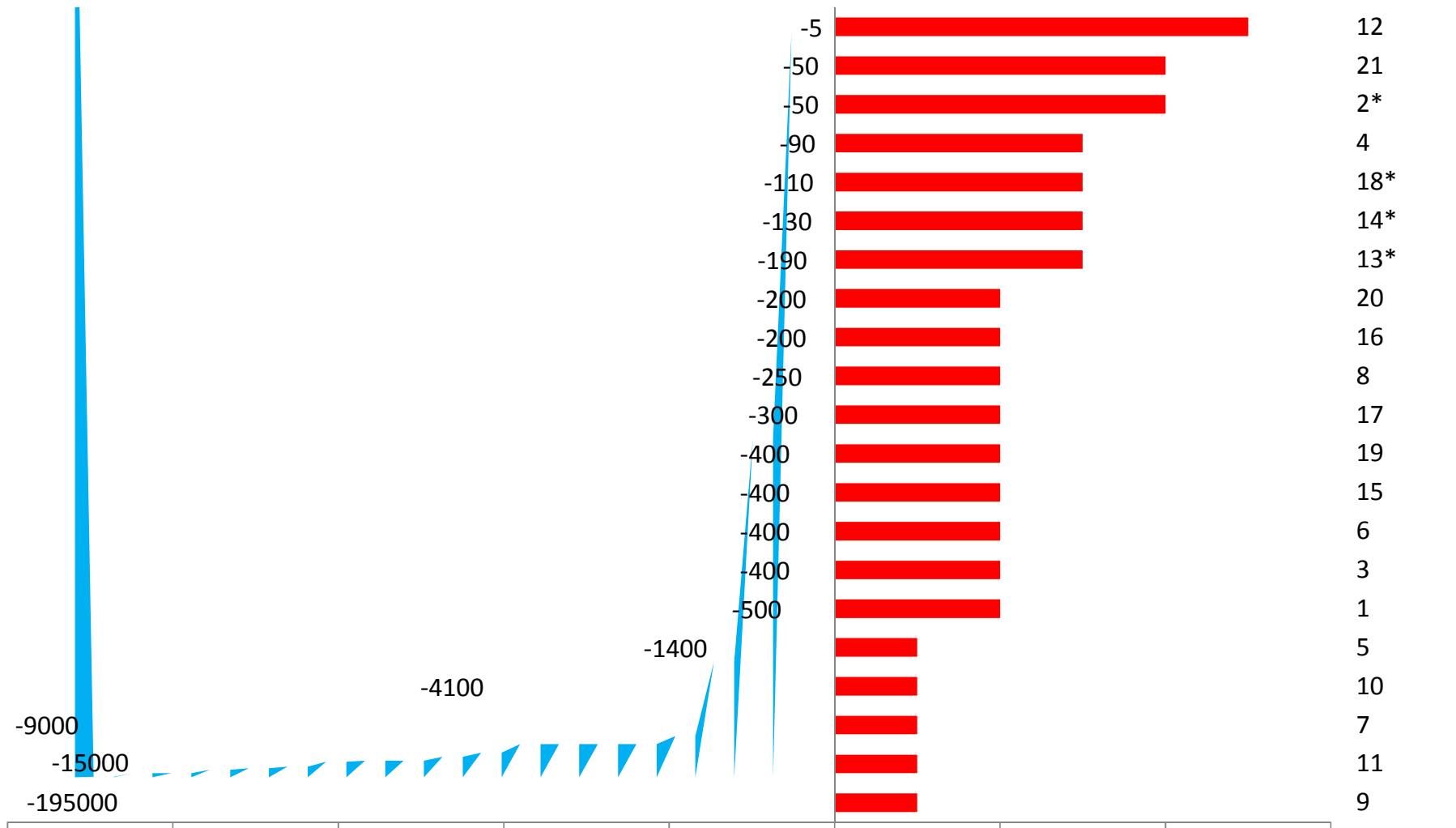


Hinnang uutele meetmetele, järjestatud koondhinnangu paremuse järjekorras

Tunnused ja olulised survetegurid

- Kõrgema koondhinnanguga meetmed hõlmavad mitmeid tunnuseid:
 - bioloogiline mitmekesisus (D1)
 - vööriigid (D2)
 - kalandus (D3)
 - saasteained vees (D8) ja
 - mereprügi (D10).
- Tunnus eutrofeerumine (D5), mille sihtide saavutamiseks on esitatud kolm uut meetet, on järjestuse alumises osas.
- Paremusjärjekorra esikümne hulgas on esindatud enamuse olulisi survetegureid. Toitainete vähendamise meetmed jäävad siiski peamiselt järjestuse lõppu.

Avaliku sektori kulud ja hindamiskriteeriumi 7 omavaheline suhe



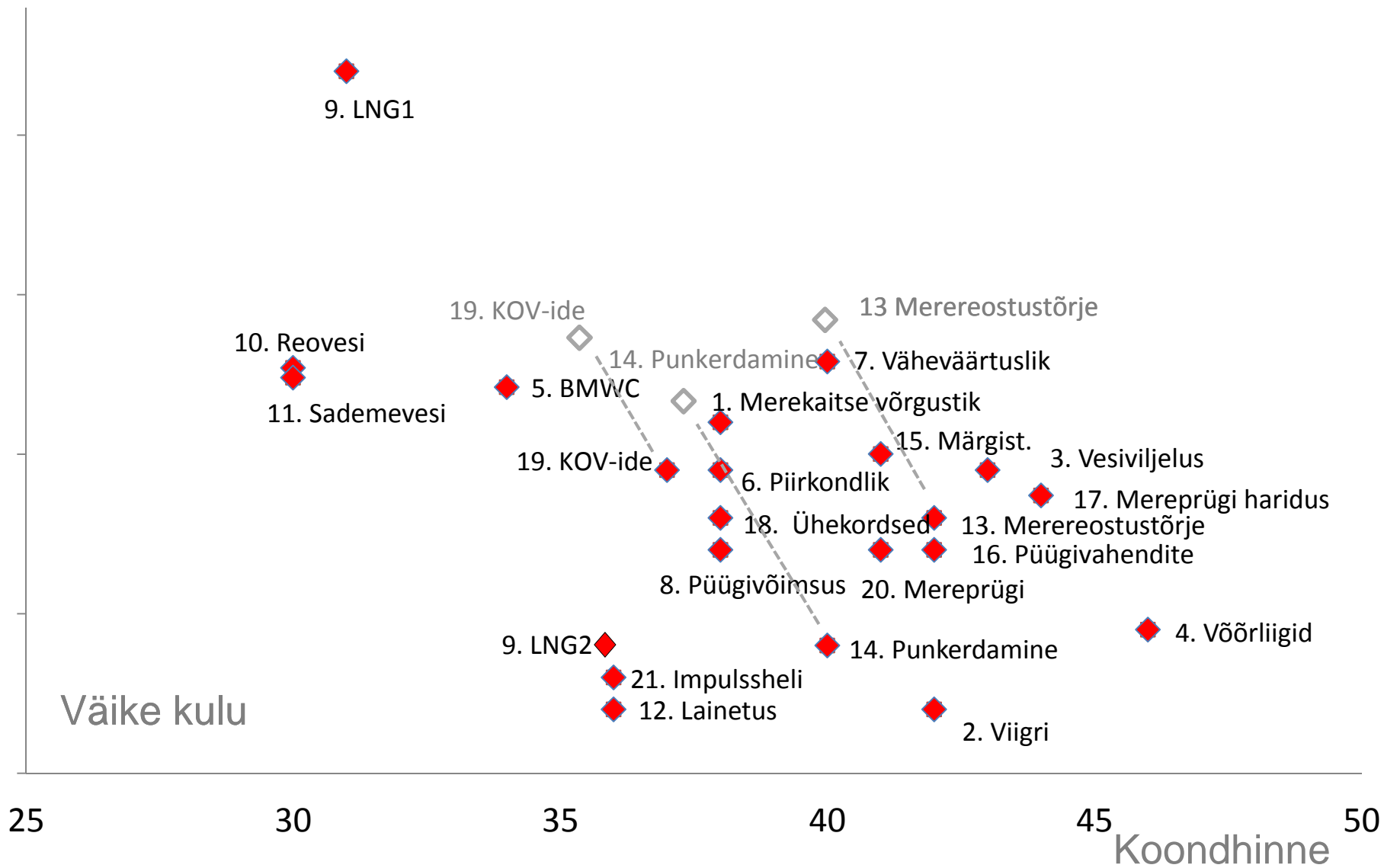
■ Likert skaala

■ Tuh, €

*eelarve täpsustamisel

Suur kulu

Meetmete positsioneerimine hinde ja kulu järgi



Uue meetme number	Meetme nimetus	2A/2B	Deskriptor	1. Tegevuse mõju suurus erinevatele rühmadele				2. Tegevuse mõjud valdkondadele			3. Rakendamise keerukus	4. Mõjusaavutamisel	5. Mõju avaldumise aeg	6. Vastuvõetus	7. Kulutus	Koondhind
				1a.	1b.	1c.	1.d	2.a	2.b	2.c.						
4	Teavituse korraldamine võõrliikide teemal	2A	D2	4	3	3	3	3	3	4	5	5	5	5	3	46
17	Mereprügiga seotud keskkonnahariduslike ürituste korraldamine	2A	D10	4	3	3	2	4	4	4	3	5	5	5	2	44
3	Vesivijeluse piirkondlike kavade arendamine	2A	D1	3	3	3	3	3	3	4	4	5	5	5	2	43
2	Viigri kava vastuvõtmine ja rakendamine	2A	D1	2	2	3	3	2	3	4	4	5	5	5	4	42
13	Merereostustõrje võimekuse tagamine	2A	D8	4	3	2	3	4	4	4	2	3	5	5	3	42
16	Kalapüügi vahendite ohjamine - Riiklikult koordineeritud loodud tegevuskava hüljatud kalapüügiiristade probleemid	2B	D10	4	3	2	3	4	3	4	1	5	5	5	3	42
15	Püügivahendite märgistamine		D10	3	3	4	3	3	4	4	2	5	5	3	2	41
20	Mereprügi vastuvõetusüsteemi töhustamine		D10	4	2	3	2	3	3	4	2	5	5	5	3	41
7	Vähevärtusliku kala realiseerimise soodustamine	2B	D3	3	4	2	3	3	3	4	4	5	5	3	1	40
14	Merel punkerdamisega kaasnevate keskkonnanõrkude ohjamine	2A	D8	4	1	3	3	3	2	4	2	5	5	5	3	40
19	Rannapiirkonna KOV-ide tegevuskavade koostamine ja rakendamine mereprügi vähendamiseks ja vältimiseks prügi.		D10	4	3	3	1	3	3	4	2	5	5	5	2	40
1	Merekaitsealade võrgustiku loomine majandusvööndis	2A	D1	3	2	3	3	3	3	4	4	5	3	3	2	38
6	Piirkondlike kalapüügi piirangute väljatöötamine	2A	D3	4	2	3	3	2	3	4	2	5	5	3	2	38
8	Püügivõimsuse kohandamine vastavalt HKSi tingimustele	2A	D3	4	1	3	3	2	3	4	2	5	5	3	3	38
18	Ülekordselt kasutatavate plastikpakendite tarbimise piiramine	2B	D10	2	1	3	3	3	3	4	2	5	5	3	3	37
12	Kiiralaevainetuse piiramiseks meetmete kehtestamine (piirangute kehtestamine eeldatava mõju korral)	2B	D7	2	2	3	3	3	2	4	3	3	5	1	5	36
21	Impulsshelide registri loomine	2B	D11	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	4	36
5	Rahvusvahelise ballastvee konventsiooni (BWM/C) ratifitseerimine, rakendamise hõlbustamine läbi osaluse plaanitavas	2A	D2	3	1	2	3	3	2	4	2	5	5	3	1	34
9	Veeldatud maagaasi (LNG) kasutamine laevakütusena	2B	D5	3	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	1	31
10	Laevade reovesi - Läänmerel kui eriti tundlikul merealal laevadelt reovee vette juhtimise lõpetamine, sh ristluslaevadelt	2B	D5	4	1	3	2	2	1	4	1	3	3	5	1	30
11	Sademevesi - Toitainete, ohtlike ainete ja prügi sissekande ohjamine otse merre juhitavas sademevees -	2B	D5	3	3	3	1	2	3	4	1	3	3	3	1	30

Hinnang uutele meetmetele, järjestatud koondhindnangu paremuse järjekorras.

Tänu!

Tagasiside oodatud aadressil:

Marek.Nurmik@klab.ee

Tea.Nommann@seit.ee